

I

Ἡ ἀδελφὴ Ἰταλία, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἀντακτος αὐτῆς, τῇ 15 Μαΐου τοῦ 1922 εἰς τὸ περίφημον Πατάδιον ἐορτὴν ἑνδοξὸν ἐώρτασεν. Διὰ ἐβδόμην φορὰν τὴν ἑκατονταετηρίδα ἐώρτασε τῆς ιδρύσεως τοῦ περιλαλήτου Πανεπιστημίου, πρὸς τὸ ὅποτον καὶ οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ διαφυλάττωμεν μνήμην εὐγνώμονα, διότι μεταξὺ τῶν ἀπείρων αὐτοῦ φοιτητῶν συγκαταριθμοῦνται καὶ πλείστοι Ἕλληνες καὶ ἀπὸ τῶν ἐδρῶν αὐτοῦ ἐδίδαξαν ὡς καθηγηταὶ Ἕλληνες, οἵτινες τιμῶσι διὰ τῶν γνώσεών των, διὰ τῶν πονημάτων των τὴν Ἑλλάδα καθ' ὃν χρόνον ἐστέναντες ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βερβέρων Ὀθωμανῶν.

Ἦτο ἐορτὴ σπανία εἰς τὰ παγκόσμια χρονικά. Πρόκειται περὶ Πανεπιστημίου, τὸ ὅποτον, ἀληθὲς φυτώριον, παρήγαγε πολυτίμους καρπούς κατὰ τὸ δίκστημα ἐπὶ αἰῶνων εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα. Πανεπιστήμιον ἀνῆκον εἰς τὴν θαλασσοκράτειραν Πολιτείαν, ἥτις κατὰ τὴν σταδιοδρομίαν δεκαεσάρων αἰώνων ἐνδόξου δόξσεως πρὸς τοὺς ἄλλους, τρομερὰ ἐταπείνωσε τὴν αἰμοχαρῆ Τουρκίαν. Ὑπῆρξεν ἀπόστολος πολιτισμοῦ, ἔδωκε ζωὴν εἰς τὰς τέχνας, ἐπιστήμας καὶ γράμματα καὶ ἀπὸ τὰ πιστήρια αὐτοῦ ἐξῆλθον θαυμαστικαὶ ἐκδόσεις Ἑλλήνων κλασικῶν ἰδίᾳ ἐπὶ Ἀλδου Μανουτίου, ὡς καὶ σπουδαῖαι ἐκδόσεις ἑλληνικῶν συγγραμμάτων, ἐν οἷς καὶ πλῆθος ἐκκλησιαστικῶν ἔργων, δι' ὧν ἡ ὀρθοδοξία ἐπλούτιζε τοὺς νεοὺς καὶ τὰς οἰκίας καὶ εὗρισκεν ἀνακούφισιν εἰς τὰ δεινὰ τῆς τουρκοκρατουμένης Πατρίδος τῆς.

Καυχᾶται τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο ὅτι μεταξὺ τῶν φοιτητῶν του συγκαταλέγεται καὶ ὁ ἰδρυτὴς τῆς νέας ἀστρονομίας Κοπέρνικος καὶ μεταξὺ τῶν καθηγητῶν ὁ Γαλιλαῖος, δι' ἑσπευδὸν διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν σοφὴν διδασκαλίαν του νέοι πνυταχόθεν τῆς Εὐρώπης καὶ ὁ Βεσάλιος ὁ δώσας νέαν τροπὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀνατομίας τοῦ ὁποίου καυχᾶται ἡ Ζάκυνθος ὅτι διαφυλάττει τὰ λείψανα ν. . . ἀγνώστῳ μέρει, δυστυχῶς.

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ ἡ ἱατρικὴ καὶ δὴ ἡ ἀνατομία ἔσχον μεγάλην πρόοδον διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Φαβρίκιου, τοῦ Ἀκουαπεντέντε, τοῦ Μορχάνη Ἀπὸ τῶν ἐδρῶν αὐτοῦ ἐδιδάσκετο ἡ ἀρχαία σοφία ἡνωμένη μετὰ τῆς συγχρόνου. Ἡ ἀρχαίσιςκέψις ἐδίδε νέας δυνάμεις πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς νεωτέρας διανοήσεως. Ἡ ἐπιστήμη τῆς φύσεως ἡνοῦτο μετ' ἐκείνης τοῦ πνεύματος.

Δὲν εἶχε μόνον ἡ Ἰταλία τὸ κέντρον τοῦτο

τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ μορφώσεως. Τὸ Σαλέρνον, ἡ Βονωνία, ἡ Φλωρεντία, ἡ Παβία, ἡ Γενούη, ἡ Πίζα, ἡ Ἀμάλφις, καὶ ἄλλαι χῶραι ἐφώτιζον τὸν κόσμον Ἡ Ἰταλία, ἰδίως διὰ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας, ἀνεδείχθη ἡ Πατρίς τῆς Ἀναγεννήσεως, ἡ ὁποία νέαν ζωὴν ἔδωκεν εἰς τὴν τέχνην, εἰς τὴν ἐπιστήμην, εἰς τὰ γράμματα.

Ὁ Ἑπτανήσιος τότε ὑπήκοος τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας, ἐθεώρει τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Παταβίου ὡς ἀνῆκον εἰς αὐτόν. Τοῦ Ἑπτανησίου, εἰς πᾶσαν νίκην τῆς νικηφόρου Βενετίας, ἀναγαλλίαζεν ἡ ψυχὴ του, διότι πᾶσα Τουρκικὴ ἥττα ἦτο μία νέα ἐλπίς καὶ ἐν ἑτὶ βῆμα, πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Γένους. Τὸ : Viva S. Marco ἦτο συνῶνυμον : Ζήτω τὸ Γένος διότι φανερὰ ἦτο ἡ διὰ τῶν ἐνετικῶν ὅπλων ταπείνωσις τῆς ἐπικαταράτου Τουρκίας. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ἐν Βενετίᾳ τὸν Ἠλίαν Μηνιατὴν νὰ παρακαλεῖ τὴν Ἀειπαρθένον Μαρίαν διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ἀπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν καὶ νὰ τὴν παρακαλεῖ νὰ δώσῃ δύναμιν εἰς τὸν Δόγην, πρὸς καταστροφὴν τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ αἰμοχαρῶν βερβέρων, διὰ νὰ σβυσθῇ τὸ φῶς τοῦ φεγγαρίου.

II

Τῇ ἐνδεκάτῃ τοῦ Ἰουλίου 1922 τὸ προάστειον Ποσάνιο τῆς ἐπαρχίας Τρεβίζου ἐορτὴν μεγάλην ἐώρτασε ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατὸν ἐτῶν, ἀφ' οὗ μὲγα τέκνον τῆς ἐγκατέλειψε τὸν κόσμον τοῦτον, καταλιπὼν ἕνα ἔχνη ἀθάνατα τῆς διαθέσεώς του.

Τὸ ἑνδοξὸν τοῦτο τέκνον εἶναι ὁ Ἀντώνιος Κανόβας, ὁ γεννηθεὶς ἐν τῷ εἰρημένῳ προαστείῳ τῇ πρώτῃ νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1757, ἀπὸ πτωχοῦ καὶ ἀσήμου γονεῖς.

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ συνδέεται ὡπωσδήποτε καὶ μετὰ τῆς ἱστορίας ἡμῶν. Τὸ μὲν ὅτι μεταξὺ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ συγκαταλέγονται καὶ δύο ἀριστοὶ Ἕλληνες καλλιτέχναι, ὁ Προσαλέντης καὶ ὁ Πιέρρης, Κερκυραῖοι ἀμφότεροι. Τὸ δὲ, ὅτι ἀφορμὴν ἰδίᾳ ἔδωκεν εἰς τὸν ἡμέτερον Φώσκολον νὰ ποιήσῃ τὰς «Χάριτας» καὶ εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν Θεοτόκῃ Ἀλβρίτση νὰ περιγράψῃ λαμπρὰ τινὰ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου γλύπτου.

* *

Ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ὁ Κανόβας ἔδειξε μέγα τάλαντον διὰ τὴν γλυπτικὴν ἐν Βενετίᾳ, ὅπου εἰργάζετο ὁ πατήρ του. Τὰ προοίμια ταῦτα ἰδὼν φιλότιμος ἐνετὸς Πατρίκιος, ἰδίαις δαπνά-

ναις τὸν ἐξεπαιδεύσει. Τόσον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ πρόοδος του, ὥστε ἀπὸ στόμαχος εἰς στόμα τάχιστα τὸ ὄνομά του ἐξήλθεν τῆς Βενετίας καὶ ἡ φήμη του διέδραμε τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἄλλα πολιτισμένα ἔθνη. Οἱ Πάπαι καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς ἐποχῆς του τὸν ἐξετίμησαν μεγάλως, μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

ὑπῆρξεν ὁ φιλοπονώτατος καὶ ὁ γονιμώτατος τῶν γλυπτῶν. Ἀπὸ τῶν χειρῶν του ἐξήλθον 176 ἔργα. Διὰ τὴν εἶναι ὅλως ἀφιερωμένος εἰς τὴν ἀγαπητὴν αὐτῷ τέχνην, δὲν ἠθέλησε νὰ νυμφευθῇ.

Ὁ θρίαμβός του ἦτο μέγας, ἡ πρὸς αὐτὸν στοργὴ ἀπερίγραπτος, ὅχι μόνον παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς, ἀλλὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες λατρεύουσι τὴν τέχνην καὶ τὸ ὥρατον. Ἀλλως τε ἡ ἐπιστήμη, ἡ τέχνη, τὰ γράμματα, ὅσας παρουσάζουσιν ἀληθῆς μεγαλειότητα, ὅσας ἀποκτιῶσι τὴν ἀθανάσιαν, καὶ μὲν εἶναι δόξα τοῦ ἔθνους, ἐν ᾧ ἐγεννήθησαν, ἀλλ' ἔχουσι πατρίδα τὸν κόσμον ὁλόκληρον.

Παρατηρητέον ὅτι ὁ Κανόβας ἦν καὶ περιεβλήθη μὲ τὴν δόξαν καὶ κλέος καὶ πλοῦτῃ ἀπέκτισεν, ὑπῆρξε πάντοτε ταπεινός.

* *

Φυσικὰ καὶ ὁ Κανόβας ἠγάπησε τὴν Ἑλ-

ληνικὴν τέχνην, διότι εἶναι τελεία, συνεπῶς ἀθάνατος. Ἀλλ' ἡ τέχνη, χρεῖας τυχοῦσης, ἐλάμβανεν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀρμονίαν καὶ χάριν νεωτέραν. Τοῦτου ἕνεκα ἐπὶ τινος κεφαλῆς διακρίνονται γραμμὰι τῶν συγχρόνων του καὶ ζωὴ νέη. Ἐχὼν ὡς παράδειγμα τὴν ἀρχαίαν τέχνην, ἐχάραξε νέαν ὁδόν, ἅμα δὲ ἡλευθέρωσε τὴν τέχνην ἐκ τοῦ ἐπιτετηδευμένου καὶ τοῦ ἡδυπαθοῦς τῶν μέχρις αὐτοῦ γλυπτῶν.

Τινὲς τεχνοκρίται παρετήρησαν ὅτι εἰς τὰ ἔργα του διακρίνεται ἡ κλασικὴ ψυχρότης, ἀλλ' ἡ σημερινὴ κριτικὴ δὲν τὸ παραδέχεται.

Ὁ Κανόβας προσέτι κανεγένετο εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Ἡ Ἰταλίς δὲν περιορίσθη μόνον εἰς τὸν ἐορτασμόν, ἀλλὰ συγχρόνως ὥρισε διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν νέας μελέτης περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου. Ὑπεβλήθησαν τρεῖς συγγραφαί. Ἐκρίθη καλλιτέρα μία, ἥτις, ἀφοῦ ἐπελθουν αἱ παρατηρήσεις τῆς ἐπιτροπῆς θὰ δημοσιευθῇ. Ἄμα δὲ περιέλθῃ εἰς χεῖράς μας, θὰ γράψωμεν ὀλίγας γραμμὰς εἰς τὴν ἀγαπητὴν Πινακοθήκην.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Κανόβας εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ πατρίδα φιλοδόμησε καὶ νῦν τῷ 1819. Προσέτι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς ἐκκτονταετηρίδος ἐγένετο καὶ ἔκθεσις γλυπτοθήκης τῶν κυριωτέρων ἔργων του.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ

Ἀπὸ τὰ «Διηγήματα τῆς Ξενιτειᾶς»

ΔΕΝ εἶχε φέξει καλὰ — καλὰ ἀκόμα ἡ Λαμπρή, καὶ ἡ Τασιούλαινα, ἡ ξακουσμένη νοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ, μὲ τὸν μονακριβὸ τῆς τὸν Γιωργάκη, ἄντρ' εἴκοσι πέντε χρόνων, μὲ μικρὸ μουστάκι στριμμένο, ἅμα εἶθαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ, κάθησαν στὸ τραπέζι, ποῦ εἶταν φορτωμένο μὲ κόκκινα αὐγὰ καὶ κάθε λογῆς πασκαλινὰ ψωμιὰ καὶ φηγυτά. Δὲν ἄρχιζαν ὅμως νὰ τρῶν, γιὰτὶ περίμεναν τὸν Παπᾶ Νικόλα νὰ τοὺς εὐλογῇ τὸ τραπέζι καὶ νὰ τοὺς εὐχρηθῇ μιὰ χαμένη εὐχή: — «Νὰ κελοδεχτοῦν!»

Ἡ Τασιούλαινα σκαράντα πέντε χρόνων γυναικί, μὲ πρόσωπο στρογγυλὸ σὺν φεγγάρι, μὲ χρῶμα σὺν μῆλο κόκκινο, μὲ μάτια μαῦρα σὺν ἐλιές, κάτι φρύδια μακρὰ καὶ καμπυλωτά, σὺν δοξάρια, ὅμοιαζε σὺν νὰ μὴν εἶχε φτάσει ἀκόμα τὰ τριάντα χρόνια καὶ ἂν δὲν εἶχε μιὰ ἀδιάκοπη μελαγχολία στὸ πρόσωπό της, θὰ φαίνονταν ἀκόμα πλεῖο νεώτερη, ἀπ' ὅ,τι ἔδειχνε, καὶ ὁ Γιωργάκης μὲ τὸ δατύ του καὶ κ-

τάμυρο μουστάκι, μὲ τὰ χοντρά του τὰ χαρακτηριστικά, ἔδειχνε σὺν νὰ εἶχε φτάσει τὰ τριάντα πέντε χρόνια, καὶ χαριτωμένη μάνα καὶ ὁμορφοκαμωμένο παιδί, ἔσμιζαν στὴν ἡλικίαν, σὺν πῶς σμίγουν δυὸ ἀγαπημένα στόματα, καὶ φαίνονταν σὺν ἀδέρφια, ἢ σὺν ἀντρώγυνο ὁμορφοταιριασμένο γιὰ ὅσους δὲν τοὺς ἤξεραν.

Μάννα καὶ γυιὸς, δυὸ ὄντα στὸν κόσμον, ποῦ ζοῦσε τὸ ἕνα γιὰ τ' ἄλλο, κάθονταν στὸ τραπέζι μελαγχολικοὶ καὶ περίμεναν τὸν Παπᾶ Νικόλα νὰ εὐλογῇ, γιὰ ν' ἀρχίσουν νὰ φῶν, ἀλλ' ὁ Παπᾶ Νικόλας ἀγοῦσε, γιὰτὶ εὐλογοῦσε μὲ τὴν σειρά τὰ τραπέζια τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ καὶ δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμα στὸ σπῆτι τῆς Τασιούλαινας καὶ τοῦ Γιωργάκη ὕστερα ἀπὸ κάμποση ὥρα, ἀκούστηκαν τὰ σκυλιὰ τῆς γειτονειᾶς. Εἶταν ὁ Παπᾶ Νικόλας, ποῦ ἔβγαине ἀπὸ τὸ ἕνα σπῆτι καὶ ἔμπαινε στὸ ἄλλο, καὶ δὲν πέρασε πολὺ καὶ ἀκούστηκε ν' ἀνεβαίνει χαρούμενος τῆς σκάλας καὶ μάννα καὶ γυιὸς σηκώθηκαν νὰ τὸν ὑποδεχτοῦν.

Ἀντὶ καλημέρα, ὁ Παπᾶς εἶπε «Χριστὸς